

PIANIST JULIEN LIBEER OVER BACHS *DAS WOHLTEMPERIERTE KLAVIER*

SOMMIGE MUZIEK HEEFT EEUWIGHEIDSWAARDE

INTERVIEW: LUK VERPAALEN | FOTO: JORRE JANSSENS

Een jaar geleden bracht de Vlaamse meesterpianist Julien Libeer de dubbel-cd *A well-tempered conversation* uit, waarop hij een groot aantal preludes en fuga's van Bachs *Das wohltemperierte Klavier* koppelt aan werk van componisten als Chopin, Ravel, Rachmaninov en Ligetti. Muziek als dialoog, het is Libeer ten voeten uit. Onder de titel *Salon Libeer* heeft hij zijn eigen serie avonden in het Concertgebouw in Brugge waarbij hij in gesprek gaat met filosofen en historici over de betekenis van muziek. Naast bevlogen pianist is Libeer ook een gepassioneerd verteller.

Julien Libeer is in 1987 geboren in het Belgische Wevelgem. Zijn liefde voor muziek wordt wakker gekust als hij als kind de documentaire ziet waarin Leonard Bernstein zijn eigen *West Side Story* dirigeert. "Die documentaire was een soort startpunt. Ik was vijf jaar oud en dat is niet bepaald een leeftijd waarop je je bewust bent van waarom je iets interessant vindt of niet. Het was gewoon de energie van die man. Zijn fysieke incarnatie van de muziek vond ik buitengewoon fascinerend. Ik zag Bernstein en dacht: dat wil ik ook! Maar als vijfjarige kun je geen dirigent worden, dus ben ik begonnen met piano. En geleidelijk aan is die piano dusdanig veel tijd gaan vragen dat het hele dirigentenidee op de achtergrond is geraakt. Hoewel ik het nog niet helemaal uit mijn hoofd heb gezet."

Zie je het jezelf ooit nog gaan doen?

"Kome nog wat kome zal. Het is een studie apart. Piano is wel een heel goed instapinstrument omdat het bepaalde harmonische kwesties heel direct grijpbaar maakt. De tijden zijn sowieso een beetje wankel, niet voor mij speciaal, maar in het algemeen. Ik heb het gevoel dat de wereld honderdduizend verschillende richtingen uit kan deze dagen. Dus wie weet hoe het loopt. Maar voorlopig zijn er geen concrete plannen."

Zullen we het hebben over een paar van die honderdduizend? Om te beginnen met jouw huidige muziekpraktijk. Die bestaat uit drie delen. Spelen met een orkest, kamermuziek en solorecitals. Blijft die praktijk hetzelfde?

"Dat denk ik wel. Ze vullen elkaar mooi aan. Je kan geen goed kamermuziekpianist zijn als je niet weet hoe je solo een muzikaal verhaal moet vertellen op de piano. Tegelijk denk ik dat je ook geen goede solist kunt zijn als je niet je oren slijpt aan het werk van anderen. De ademhaling van andere musici, hun energie; dat inspireert, daar krijg je nieuwe ideeën van. Het is een rijkdom om vanuit die verschillende vormen – kamermuziek, solorecital of als solist bij een orkest – geleidelijk aan een beeld op te bouwen van zo'n vier eeuwen muziekgeschiedenis. In principe vult het elkaar ook allemaal aan."

Heb je eigenlijk ooit uitstapjes gemaakt naar jazz of pop?

"Daarvoor geldt wat ik zei over dirigeren: het is een vak op zich. Er zijn natuurlijk bruggen te slaan, maar het vraagt bijzonder veel training om de *skills* te krijgen van bijvoorbeeld een jazzpianist. Ik heb me er wel mee beziggehouden. Ik heb thuis boeken liggen met alle jazzstandards en ik ben opgegroeid in een gezin met ouders die jong waren in de jaren zestig en zeventig. The Beatles, Rolling Stones en zelfs Nirvana maken deel uit van mijn muzikale opvoeding. Paul McCartney is een gigantisch Bach-fan, Frank Zappa kende alle pianopartituren van de vorige eeuw uit zijn hoofd. Je merkt bij echt goede muzikanten met een open geest dat barrières tussen genres volstrekt kunstmatig zijn. Je hebt een respons op een bepaalde muzikale klank of op een bepaald muzikaal verhaal, maar dat heeft weinig te maken met of je het ook effectief zelf zou kunnen doen. Toch speel ik met het idee om het de komende jaren een klein beetje rustiger aan te doen en de vrijgekomen tijd te benutten aan een cursus jazzpiano. Gewoon uit pure nieuwsgierigheid." ►

► **Een paar jaar geleden begon je in het Concertgebouw in Brugge de serie *Salon Libeer*. Kun je schetsen wat daar gebeurde?**

“Het basisidee erachter kwam voort uit een tv-project dat ik had gedaan. De bedoeling was om vanuit een gesprek over een bepaalde muzikant of over een bepaald thema de muzikale ervaring van de kijker een beetje te sturen en aan te scherpen. Dat idee hebben we meegenomen naar die salon. Dat waren avonden waar wel achthonderd bezoekers op af kwamen. Om een voorbeeld te geven: de eerste salon ging over Beethoven. Daar hebben violist Lorenzo Gatto en ik zijn eerste en laatste vioolsonate gespeeld. Vervolgens hebben we met een muziekhistoricus geprobeerd begrijpbaar te maken waaruit die gigantische esthetische evolutie van Beethoven bestaat heeft. Geen droog theoretisch verhaal, maar een persoonlijk relaas waarin ieder zijn eigen impressies weergeeft. Bij een andere salon zijn we met een kinderkoor waarmee ik samenwerk ingegaan op de tegenstelling tussen kunstmuziek en volksmuziek. Ik speelde muziek van Béla Bartók, het koor zong volksliederen van het Hongaarse platteland. Daaromheen hebben we een gesprek gevoerd met een filosoof over de al dan niet kunstmatige tegenstelling tussen hoge en lage kunst.

De bedoeling van de salons is om vrije discussies te voeren. Ik zit daar als muzikant die zijn praktijk heeft en slimme of misschien wel idiote ideeën heeft over een zeker onderwerp. Daarover ga ik in gesprek met iemand die zich daar professioneel in verdiept heeft. Op die manier hopen we dat de dialoog de muziek verrijkt en andersom.’

Waarom ben jij zo geïnteresseerd in het denken en praten over klassieke muziek?

“We leven in een tijd waarin klassieke cultuur veel minder in de lucht hangt dan pakweg vijftig jaar geleden. Mensen worden minder vanzelfsprekend geconfronteerd met Mozart of Beethoven. Er zijn andere culturele fenomenen naast gekomen waardoor er een zekere culturele context verloren is gegaan. Dan kan het verdiepend zijn om een bepaald verhaal te vertellen rondom een werk of een componist. Het is geen *must*, het hoeft niet altijd, maar op bepaalde punten merk ik dat het publiek er wat aan heeft. Het verrijkt hun perspectief. Er zijn tienduizenden kilometers muziek geschreven in de voorbije eeuwen. De stelling binnen de klassieke muziek is dat sommige van die dingen eeuwigheidswaarde hebben. Mozart is al driehonderd jaar dood, maar *Don Giovanni* staat nog steeds als een huis. We blijven ons interesseren in wat vroeger gemaakt is, omdat het ons ook informeert over vandaag. Daarom hebben we literatuur, daarom hebben we klassieke kunst.”

Heb je een verklaring waarom sommige kunstwerken wel overleven en andere niet?

“Dat is een steeds terugkomende vraag. Het is ook aan modes onderhevig. Sommige dingen blijken universeler dan andere. Je merkt ook in de huidige *culture wars* dat er vragen komen als: moeten er meer vrouwen op het podium? Moeten er meer vrouwelijke componisten gespeeld worden? Je voelt dat de canon – voor wat die waard is – onderhevig is aan dat soort verhalen en aan nieuwe deuren die opengaan. In die zin is klassieke muziek een denkende cultuur.”

Tot slot. Op jouw cd *A well-tempered conversation* koppel je Bachs *Das wohltemperierte Klavier* aan het werk van andere componisten. Wat kan het Groninger publiek verwachten tijdens het concert met Cappella Amsterdam?

“Het concert in Groningen borduurt eigenlijk voort op aan wat ik op de cd heb gedaan. *Das wohltemperierte Klavier* is hét klavier- en compositiehandboek van iedereen die wat betekend heeft sinds Bach. Het is een iconisch werk, bijna een religie. De invloed is hoorbaar bij heel veel verschillende componisten. Zo ontstond het idee om *Das wohltemperierte Klavier* te gebruiken als een soort rode draad door vier eeuwen westerse muziek. Op de cd gebeurt dat met piano solo. Het leek mij boeiend om een brug te slaan naar de vocale oorsprong van de polyfone muziek. Zouden wij op een gelijkwaardige manier *Das wohltemperierte Klavier* kunnen gebruiken als leidraad bij een overzicht van de polyfone muziek in het algemeen? Daar is dit concert met Cappella Amsterdam uit voortgekomen. Zodat we uit dat kleine doosje van de pianomuziek stappen. Nou ja, grote doos, maar wel een doos. Met Bach als rode draad gaan we een redelijk zeldzame dialoog aan tussen klaviermuziek en vocale muziek. Ik bivakeer op Bachs terrein, Cappella Amsterdam loopt van de zestiende -eeuwse componist Ferdinand de Lassus naar hedendaagse muziek, waardoor je als luisteraar hoort hoe alles met elkaar verbonden is.”

✘

CAPPELLA AMSTERDAM & JULIEN LIBEER

J.S. Bach: *Das wohltemperierte Klavier* en koormuziek van o.a. Schutz, Schein, J.S. Bach, Brahms, Mendelssohn en Parry

**ZATERDAG 4 FEBRUARI, 20.15 UUR
SPOT/DE OOSTERPOORT, KLEINE ZAAL**